

ipso diuino igne concludi. Agente hoc in
 ra spiritali sancto qui nos apud deum dignet
 misericorditer promouere etc.

XXXVII. De eodem sermone secundus.

Ques boni nuncij
 est si tacuerimus et noluerimus nu-
 ciare sceleris arguemur. iij. reg. vij. Dicit
 beatus Bern. Quod per gabrielem archangelum ma-
 rie diuinitus nunciatur et per christum adimple-
 tur. hoc totum pauet celum. stupet terra. crea-
 tura omnis etiam celestis miratur. In verbis
 ergo profinis quatuor intelligimus. videli-
 cet huius diei festiuitate. festiuitatis histo-
 ricam veritate. nostram utilitate. predica-
 toris ad annuncian- dum necessitate. Primum
 ibi dicitur. secundum ibi nuncij. tertium ibi boni.
 quartum ibi si tacuerimus etc. Primum autem
 exponere non indiget. in manibus enim est huius
 diei festiuitas celebrata. et ideo deuote luden-
 dum est. In secundo membro videlicet in bono
 nuncio quod in hac die marie matri nostre et
 per ipsam toti mundo nunciatur. quod ut ad quale-
 cunque intelligentiam auditorum mentibus incul-
 care valeamus. necesse est sermone istum aliquid
 exordiri. qui sermo ut gratius acceptetur non
 nositum sed beati Bern. sententiam applicamus. quae
 sic dicit. **V**idete videor mihi primum
 hominem. quatuor virtutibus in exordio crea-
 tionis sue amictum esse. que sunt pax. veritas.
 misericordia et iusticia. de quibus dicit psalmista. Misericordia et veritas obuiauerunt sibi. iusticia et
 pax osculate sunt. Est enim in his quatuor sa-
 lutis integritas. nec sine his omnibus potest sta-
 re salus nostra. quas deus accepit de corde suo.
 et primos patres his vestiuit. iuxta illud ec-
 clesiasticum. xvij. Deus sermo se vestiuit hominem
 veritate et dedit ei potestatem eorum que sunt su-
 per terram. Primum autem dedit eis pacem. ut
 nec intus nec foris esset aliquid quod eos pos-
 set aliquo modo perturbare vel ad aliquam inquietu-
 tudinem prouocare. ut nec intus essent pugne.
 nec foris timores. nec caro concupisceret aduer-
 sus spiritum. nec spiritus contra carnem. **P**er hanc gra-
 tiam dedit homini sermo veritatem cum instruxerit
 eum et docuit quid ei esset faciendum propter
 cauendum. cum eis dixit. Ex omni ligno para-
 dum est comedetis. De ligno vero scientie boni

et mali caute ne comedatis. Tercio dedit
 eis iusticiam tamen imminabatur eis penam dicens
 Quacumque die comederitis mortem moriemini
 Tandem exhibuit misericordiam eorum post trans-
 gressionem deus morose deambularet in paradiso.
 dans locum panis et occasionem venie interrogando.
 Adam ubi es? et quod sponte homo dimi-
 sit pacem et misericordiam non curauit deus man-
 iniquitatis et peccatis et ambo preuarican-
 tes contra mandatum domini pomum vitium gu-
 stauerunt. ideo relicta pace statim inuenerunt
 aliam legem in membris suis repugnantem legi
 dei. ideo due virtutes. scilicet pax et misericordia re-
 cesserunt ab eis et redierunt in cor dei qui de-
 dit illas. relique vero scilicet iusticia et veritas re-
 manentes cum eis. ipsos cum omni posteritate
 sua sine misericordia affligebat. Hinc est quod deus
 plus quam per quinquaginta milia annorum de hoc pec-
 cato placari non potuit. sed ad persuasionem
 veritatis et iusticie totum mundum diluuium pau-
 cis exceptis deleuit. multa similiter milia
 pro vno murmure prostravit. seuiens et in-
 dignas homini sicut leo. **H**is autem duabus
 scilicet veritate et iusticia hominibus non parcens
 interim non cessabat pax nec dabat misericordiam
 silentium in corde dei. sed pro susurratio patens
 na pulsantes viscera. deo dulciter suggere-
 bant dicentes. Nunquid in eternum proijci
 et deus aut non apponet ut complacitor
 sit adhuc. nunquid obliuiscetur misereri de-
 us. aut timebit iram suam misericordiam suam? **E**t quod
 uis diu multumque visus sit dissimulare pax
 miserationum. ut interim satis faceret zelo iu-
 sticie et veritatis. non tamen instructiosa fuit suppli-
 cantium impunitas sed exaudita est in tempore o-
 portuno. **F**orte enim interpellantibus tale dicitur de-
 disse responsum. **U**sq; quo preces vestre rebitor
 sum et sororibus vestris quas accinctas videntis
 ad faciendam vindictam in nationibus iusti-
 cie et veritatis. vocentur. veniant et super hoc
 verbo pariter conferamus. **F**estinant ergo
 legati celestes. et ut viderunt miseriam ho-
 minum et crudelem plagam. propheta lo-
 quitur. angeli pacis amare flebant. qui e-
 nim fidelius que ad pacem sunt querant
 quam angeli pacis? **S**ane ex deliberatione
 ne communi ascendit veritas ad constituta
 diem. sed ascendit usque ad nubes. nec dum

plane lucida sed obscura et obnubilata zelo indignationis. factumque est ut legimus in prophetia. **D**ñe in celo misericordia tua et veritas tua usque ad nubes. **M**edius autem pater luminum residebat. et utraque pro parte sua quod habebat allegabat. et quod utilius poterat loquebatur. **¶** **Q**uis putas illi colloquio meruit interesse et indicabit nobis: quis audiuit et enarrabit: forte inenarrabilia sunt et non licet homini loqui. **S**umma autem controuersie huius hec fuisse videtur. **E**get miseratōe creatura rationalis ait misericordia. quoniam misera facta est et miserabilis venit tempus miserendi eius. quoniam iam tempus preterit. **E**t contra veritas ait. **¶** **P**ortet inquit impleri sermone quem locutus es dñe. totus moriatur adam necesse est cum omnibus qui in eo erant qua die veritum promissum in preuacatione gustant. **U**t quid ergo ait misericordia. ut quid me genuisti cuius parituram. scit enim veritas ipsa quoniam misericordia tua perijt et nulla est si non aliquando miseraris. **S**imiliter autem et illa eodem modo loquebatur. **Q**uis enim nesciat quod si predictam sibi preuacator suam mortis euaserit. perijt nec permanebit in eternum veritas tua dñe: **E**t ecce vnus de cherubin ad regem Salomonem suggerit esse mittendum. quoniam filio danti est omne iudicium. **I**n eius ergo iudicio et in conspectu suo predicet misericordia et veritas obuiauerunt sibi. eadem que supra dicta sunt verba querimonie repetentes. **F**ateor ait veritas.elum bonum habet misericordia. sed vitiam secundum scientiam. **N**unc autem quid preuacatori plus quam sorori iudicat esse parcendum? **A**t tu inquit misericordia neutri parcis sed tanta indignatione seuis in preuacatione ut inuoluas pariter et sororem. **Q**uid male merui si quod habes aduersum me dicitis mihi. **S**in autem quid me persequeris. **E**t grandis controuersia fratres et intricata nimium disceptatio. **Q**uis non illic diceret. **B**onum nobis erat si natus non fuisset homo iste: sic erat. omnino non videbatur quomodo simul possent misericordia et veritas confuari. **L**ucumque veritas adijceret in ipsum iudicem prae sue merita dicens. cauendum omnino ne irritum fieret ver-

bū patris. et tunc sermo viuus et efficax qualiter occasione euacueretur. **A**it par. **P**arcite queso parcite verbis huiusmodi. non vos decet huiusmodi alitatio virtutum est ista inhonesta contentio. **P**orro iudex inclinauit se et digito scribebat in terram. **E**rant autem verba scripture que par ipsa legebat in auribus omnium. **H**ec scilicet veritas dicit. **P**erijt nisi adam moriatur et hec scilicet misericordia dicit perijt nisi misericordiam persequatur. **F**iat mors bona et habet utraque quod perijt. **O**mnes obstupere in verbo sapientie et forma propositionis pariter atque iudicij. **S**i quidem manifestum fuit nullam eis occasionem querimonie remanere si fieri posset quod utraque petebat ut et moreretur et veniam consequeretur. **S**ed quomodo fiat inquit. **M**ors crudelissima et amarissima bona fieri quam naturam ratione poterit. **A**t ille. mors peccatorum pessima. si preciosa fieri poterit mors sanctorum. **A**n non erit preciosa si fuerit vite ianua. porta glorie. **P**reciosa utique inquit. **¶** **S**ed quomodo fiet istud. **A**t ille. **S**i quis ex caritate moriatur. et qui nihil debet mortui. et cuius mors preciosior erit in bono quam omnium hominum que fuerit sunt et erit mors potest fieri in malo. **B**onum visus est sermo et fidelis et omni acceptio dignus. **S**ed ubi ille innocens poterit inueniri qui mori velit. non ex debito nec ex malo merito. **S**ed ex beneplacito suo. **C**ircum vitas orbem et nemo motus a corde. nec infans etiam cuius vnus diei est vita super terram inuenitur. **S**ed et misericordia celum circumplustrat. et in angelis queque (ne dixerit prauitatem) minorem inuenit caritatem. nec angelus potest se sufficere pro omnibus cum sit similiter creata. **R**edeunt ergo ad constitutum diem veritas et misericordia. anxie plurimum non inuenio quod desiderabant. **T**unc seorsum par consolans eas. **V**os inquit nescitis quicquam nec cogitatis. **N**on est qui faciat bonum. non est usque ad vnum. **Q**ui consilium dedit ferat auxilium. **I**ntellexit rex quid loqueretur et ait. **P**enitet me fecisse hominem. **P**ena inquit me tenet mihi incumbit (ut par ait) sustinere penam et penitentiam agere. pro homine quem creavi. **T**unc ergo dixit. **E**cce venia. **N**on est poterit hic calix transire nisi bibam illum. et accessit

primus abbas dicit dicitur de filie
proy pofre dicitur pofre dicitur
pofre dicitur. **A**ne munda gra pofre
de amudana dicitur munda pofre
huc facta negligencia diligantur
et a dicitur ut pofre

pronus gabriele. **V**ade inquit dic filie sy
 on. Ecce rex tuus venit festinauit ille et ait
 Adema thalamu tuu syon et suscipe regem
 porro venturum regē misericordia et veritas ob
 uiauerit sibi. sicut scriptū est. **M**isericordia et ve
 ritas procedent facie tuā. **I**usticia vero tro
 nū preparauit sibi. **E**sa. **I**usticia et iudiciuz
 preparatio sedis tue. **P**ar autē cū rege uenit
 ut p̄p̄tra fidelis inueniret qui dicit. **P**ar
 erit in terra n̄ra cum uenerit. **E**t illud **E**sa.
 sc̄o. **C**onstabunt gladios suos in uomeres
 et. **S**equitur tertiū sc̄z boni. in q̄
 huius annūciationis utilitas designatur.
Propter q̄d sciendum. q̄ in prima creatōe
 homo accepit triplicē dignitatē. sc̄z natura
 lium excellentiam. mētis innocentiam et dei
 amicitiam. **P**rimo dico habuimus natu
 raliū excellentiam. in eo q̄ oīa n̄ra interiora
 exteriora sursum ad deū erāt erecta ut sine la
 bore et sine oīni impugnatione deū possem⁹
 p̄tēplari. ita ut ab hac excellentia nihil foris
 impediret. nec intus retardaret. **N**ā ut ait
Berū. **R**ectus dñs rectū fecit hominē. ut
 omnia q̄ essent in homine recto ordine eri
 gerent se ad deū. **S**ecundo habuimus mē
 tis innocentiam. q̄ sine oīni peccato creati fu
 imus. **A**d imaginē quippe dei. qui peccatū
 nō habuit creatus fuit homo. ex cuius p̄so
 na d̄r in psal. **E**go in innocentia mea ingres
 sus sum: redime me et miserere mei. **T**ercio
 in dei magna amicitia stetit hō. **C**uz ei oīs
 dilectio et amicitia sup similitudine funda
 tur. **D**icere eccle. xiiij. **O**mne animal diligit
 suū simile. nō potuit d̄s nō diligere hoīem
 quē ad similitudinē et imaginē suā creauit
Ab his oīnib⁹ dignitātib⁹ cecidit hō. cū gu
 stauit cibū ueritū preuaricando mandatu⁹
 et nos in eo cecidimus uniuersi. **A**
Cecidimus autē in triplicē miserā. **N**ā ab
 excellentia cecidimus in ignominia. ab in
 nocentia ad culpę miserā. ab amicitia ad di
 inimicitia. **E**t quib⁹ trib⁹ nimis abomina
 biles facti sumus. p̄pter q̄d de homine sic la
 p̄s d̄r in psal. **H**omo cū in honore esset nō
 intellexit. ecce dignitas hominis in qua stetit
 sequitur. **C**ompatus est iumētis insipienti
 bus et similis factus ē illis. ecce ignominia
 in qua cecidit. ut homini post lapsu⁹ insul

tando et improperado diceret bestie terre il
 lud **G**en. **E**cce adam quasi unus ex nobis
 factus est. **D**ec ergo tria sc̄z excellentia inno
 centia et amicitia recuperauimus per dei in
 carnationē. **N**am excellentia recuperauim⁹
 per dei et hominis in utero uirginis unione
Maxima em̄ dignitas homini est deuz h̄re
 hominē et fratrem nostrū. unde ex hac excellē
 tia aliquādo puenimus ad infinitā dignio
 rē excellentiā in celo. ubi limpidi⁹ et ime
 diatius q̄ adam. deū et dñm p̄templamur
 unde cū dñs p̄mendasset iohannē baptistā
Lu. viij dices. **I**nter natos mulierū nō sur
 rexit maior iohāne bap. subiūxit. **Q**ui autē
 minimus est in regno celoz. maior est illo.
Et quo patet q̄ minimus in regno celozū
 in digniori stat excellentia q̄ adam. licz em̄
 adam in magna stare excellētia. peccare. tñ
 poterat q̄d in regno celoz nullus p̄t. **S**e
 cundo innocentia recuperauimus per domi
 passionē. **I**p̄e em̄ ut **E**sa. ait. peccata n̄ra p
 tulit sup lignū. et iterū. **I**p̄e peccata mltoz
 tulit. **I**tē **J**ere. xxxi. **P**eccati eoz non ero
 memor amplius. sublato autē peccato inno
 centiam recuperauimus. hinc roma. vi. **L**i
 berati a peccato. fuit autē facti deo. habetis
 nunc quidem sanctificationē uest̄ra. finem
 uero uitam eternā. **T**ercio recuperauimus a
 miciciam per sanguinis effusionē. sicut enim
 dicit apostolus. **C**um inimici essemus re
 conciliati sumus deo per mortem filij eius
Nel dicere possumus. q̄ recuperauimus di
 amicitia per incarnationis unione. in eo ē
 q̄ uestruit se carne nostra. p̄iori nos ami
 cicie reformauit. **S**ecundo innocentia re
 cupauimus p̄ eius passionē. **T**ercio autē ex
 cellentiā recuperauim⁹ p̄ eius r̄dē. in cuius
 x̄nute assequim⁹ eternā gl̄ficatōz. in q̄ copio
 sam et gloriosam excellentiā hēdim⁹ in eter
 nū. **S**equit̄ q̄rtū et ultimū sc̄z si ra
 cuerim⁹ sceleris arguem⁹ in q̄ predicatoris
 necitas declaratur. qui em̄ sciētie et eloquē
 tie. donū et maxime gr̄am ad loquendū uer
 bum dei accipiūt a domino grauissime ar
 guuntur si ea ad lucrum nō posuerit aīarū
Unde **E**sa. **N**e mibi q̄z tacui. **C**ōsiderauit
 em̄ q̄ ad predicandū talentū acceperat et idō
 uoluit se tacuisse. p̄pter q̄d talibus negligē

tibus dicitur Luce decimono. Serue ne
 quare non dedisti pecuniā meam ad me
 sam et ego veniens cum usura vtiq; exegis-
 sem illam. Hinc. i. Corinthiorū nono. Ne
 mihi si non euangelizauero. quoniam dis-
 pensatio tradita siue credita est mihi Bern-
 nardus. Ne qui bene loqui de domino ac-
 ceperunt si questum reputant pietatē etc.
XXXVIII. De eodem. sermo tertius.

Hec maria gra-
 tia plena Luce secundo. Dicit
 Bernardus. Iniungitur no-
 ua legatio angelo gabrieli. et nouam virgo
 professā virtutem. noue salutationis hono-
 ratur obsequio antiqua excluditur maledi-
 ctio mulierum. et nouam noua mater acci-
 pit benedictionem. **I**n verbis et
 ergo propositis cū subiunctis. sicut dulcissime
 sententia ponuntur. quibus glorioza virgo
 Maria mirifice cōmendatur. Primo. enī
 laudatur et salutatur a purissime vite inno-
 centia. secundo a virtutū copiosissima suffi-
 cientia. tertio a gratiarum plenissima sup-
 esluentia. quarto a dignissima dei presentia
 quinto a status sui excellentissima reueren-
 tia. sexto a fructus sui vtilissima magnificē-
 tia. **P**rimo ibi aue. secundum ibi maria
 tertium ibi gratia plena. quartum ibi dñs
 tecum. quintum ibi benedicta tu in mulie-
 ribus. sextum ibi et benedictus fructus ven-
 tris tui. **H**ec ergo laudis preconia per or-
 dinem prosequentes. primo dicimus qd be-
 ata virgo commendatur et laudatur p hoc
 qd est aue a purissima vite innocentia. q sci-
 licet saluatio tanto gloriosior christi virgi-
 ni attribuitur. quanto rarior in scriptura in-
 uenitur. **I**n omni enim textu veteris testa-
 menti ante istam salutationem non inueni-
 mur. eo qd nulli vnq; hominū veraciter po-
 tuisset applicari. Quis enim sine ve a mun-
 di exordio est inuentus. nec infans cuius vi-
 ra est vnitis diei super terram. Dicitur em̄
 aue. id est sine ve. hoc est sine culpa. cui ius-
 to ordine debetur ve effectum pro causa vt
 sepe solet fieri intelligentes. et quia sola vir-
 go immunis ab omni macula fuit. ideo ei
 soli hec noua dicitio et noua saluatio debet

it referuari. **Q**uod est autem triplex ve a
 quo fuit libera virgo sancta scilicet a ve cul-
 pe originalis a ve culpe venialis et a ve cul-
 pe mortalis. **D**e primo ve dicitur Jeremie
 decimoquinto. Ne mihi mater meam quid
 me genuisti virum tū. virū discordie. Ri-
 xas enim et discordias quibus spiritus con-
 cupiscit aduersus carnem et caro aduersus
 spiritum. ab originali peccato contraximus
 que in nobis rarissime compescuntur. **D**e
 secundo ve dicitur tertio. Ne nobis qd pec-
 cauimus. hoc enim de veniali congrue pot-
 dici. cum Jere. in vtero sanctificatus in d-
 bo prime persone connumerās se alijs mor-
 taliter non peccauit. et ideo hoc ve pro veni-
 alibus potest sumi. **D**e tertio ve dicitur Osee
 Te eis quia recesserunt a me. et iterū Je-
 remie. vii. Te eis cum recessero ab eis. qd
 de mortalibus peccatis oportet intelligi. qd
 nec deus a nobis nec nos a deo recedimus
 nisi cum culpam cōmittimus mortalium
 peccatorum. **D**e omnibus autē tribus istis ve dicit
 Apo. v. Te ve ve habitantibus in terra. sic et
 dicit iohānes. Audiui vocē angeli vni⁹ vo-
 lantis per mediū celi dicentis voce magna
 Te ve ve omnibus habitantibus in terra. ac si di-
 cat. Omnes habitantes in terra insecti sunt
 aliquo istoz tribu ve. qd vt plenius et plani⁹
 us videatur. **R**ecordū qd sunt tria
 gēna peccatoz scz originale. veniale. mortle.
 vt premisimus. et sicut ex decore gratie nul-
 lum bonū remanet irremuneratū. sic ex de-
 core iusticie et ex decore culpe nullum malū
 remanet impunitū. ideo predictis tribus gē-
 netibus peccatoz inter se distinctoz debent tria
 genera ve inter se distincta. **N**am originari-
 li peccō debetur ve lymbi. in quo ante dñi res-
 pectū originale excluduntur a visione dei.
Peccato vero veniali debet purgatorium
 per cuius ignē predicte anime a suis veniali-
 bus depuratur. **P**eccato autē mortali debe-
 tur infernus. nō vt illic pueniētes purgen-
 tur svt eternaliter crucietur. **C**ū ergo beata
 virgo nullum predictoz peccatoz habuerit
 ideo adiudicabit ei angelus qd merito esset
 ab omni ve pueniēte ex peccato penitus libe-
 rata et aliena. **L**icet enim vt doctores tradunt
 ad lymbum descendisset. si ante passionem